

OS NYRSIO

ursing
d u.

Ynglŷn â'r Adroddiad Hwn

**Mae angen rhagor o
nyrsys cofrestredig ar
Gymru i ddarparu gofal.**

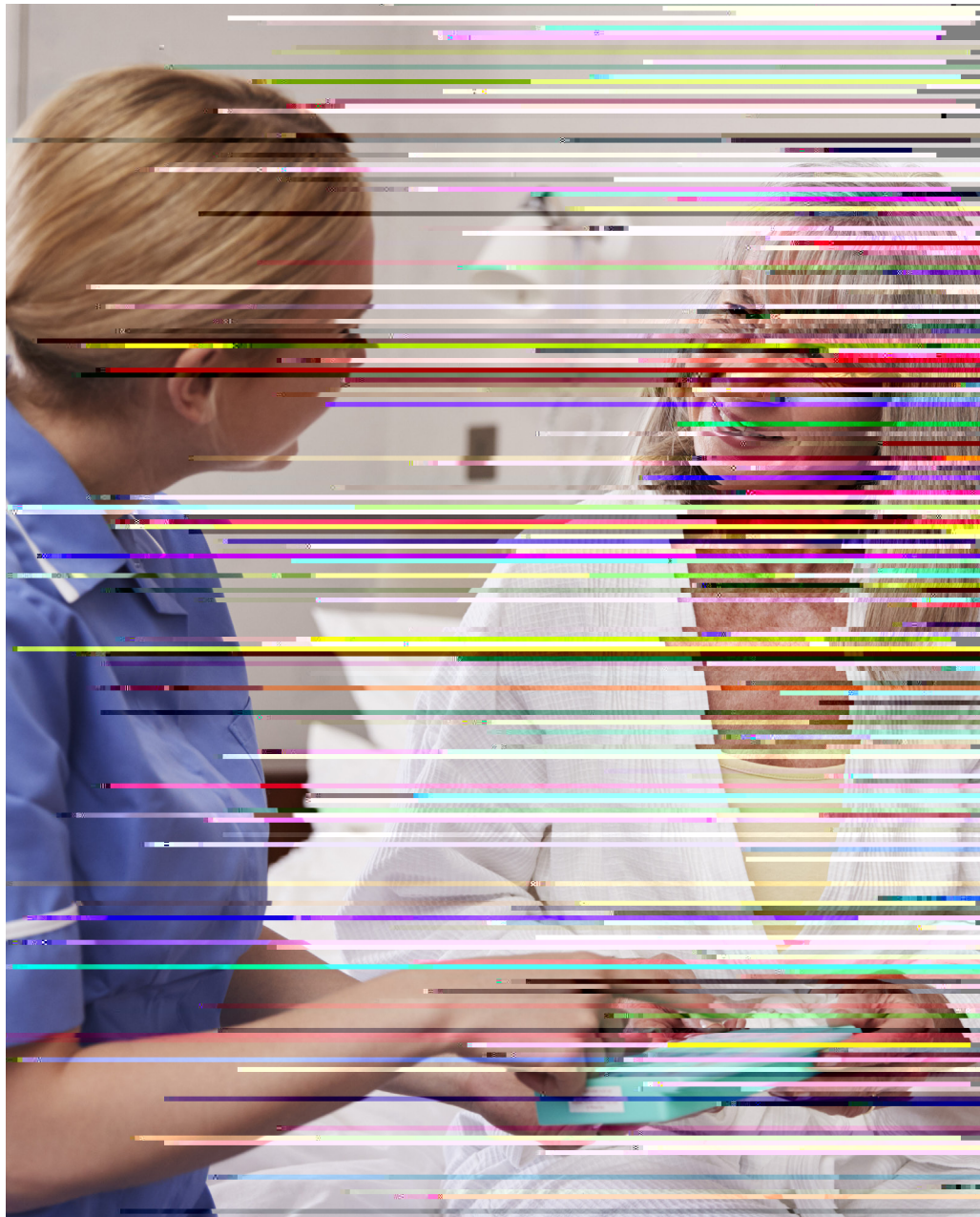
**Dylai Llywodraeth Cymru a
Gofal Cymdeithasol Cymru
lansio ymgyrch recriwtio
genedlaethol ar gyfer
nyrsys mewn cartref
gofal.**

**Dylai Llywodraeth Cymru
ymestyn Adran 25B o
Ddeddf Lefelau Staff
Nyrsio (Cymru) 2016**

**Dylai Llywodraeth Cymru/
Addysg a Gwella Iechyd
Cymru (AaGIC) gynllunio'n
genedlaethol er mwyn
cynyddu nifer y nyrsys
arbenigol a'r nyrsys
ymgyngorol.**

Cyhoeddwyd ym mis Hyfred 2020. I
gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch
â'r Tim Polisi a Materion Cyhoeddus ar
Policy&PublicAffairs.Wales@rcn.org.uk.

VOTE

Cynnwys

Nyrsio Rhyngwladol a Mudo	12
Gweithio goramser	14
Gwariant ar nyrsys asiantaeth	15
Datblygiad proffesiynol parhaus	17
Swyddi gwag nyrsys Cofrestredig	18
Pam mae Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 yn bwysig	20
Sicrhau gofal diogel ac effeithiol i gleif on ym mhobman	20

Cefnogi myfyrwyr nyrsio	25
Prentisiaethau nyrsio	27
Addysg drwy gyfrwng y gymraeg	27
Cynllun Cadetiaid Nyrsio Tywysog Cymru	28
Atal a rheoli heintiau	39

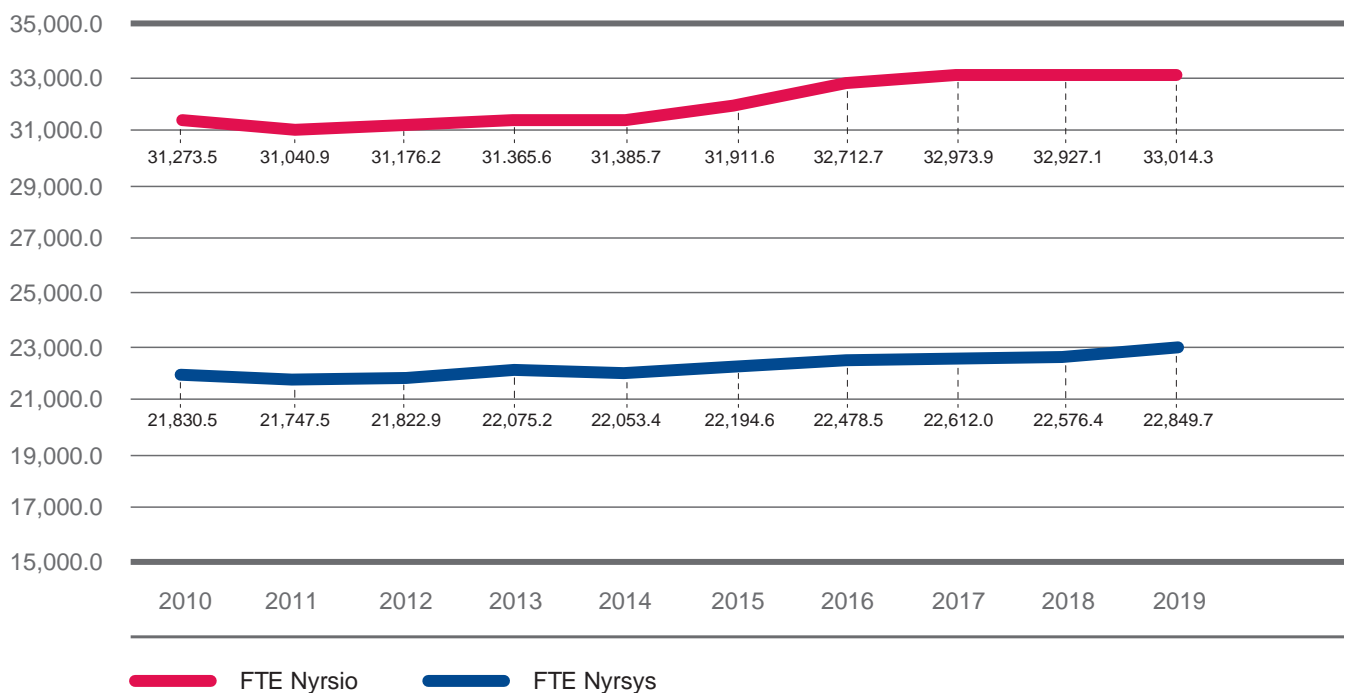
VOTE

Faint o nyrsys sy'n cael eu cyf ogi gan y GIG?

Mae Ystadegau Cymru yn casglu ac yn cyhoeddi gwybodaeth bob chwarter am nyrsys a staff nyrsio a gyf ogir yn uniongyrchol gan y GIG Cymru ers mis Rhagfyr 2018. Cyn mis Rhagfyr 2018, arferai gwybodaeth gael ei chasglu a'i chyhoeddi yn fnyddol.

Noder bod "nyrsio" fel term yn cynnwys gweithwyr cymorth gofal iechyd. Mae nifer y nyrsys cofrestredig yn categori gwahanol.

Ff.1 Niferoedd Nyrsio y GIG ( )

Cyhoeddwyd ym mis Hydref 2020. I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'r Tîm Polisi a Materion Cyhoeddus ar Policy&PublicAffairs.Wales@rcn.org.uk.

Faint o nyrsys a gweithwyr cymorth gofal iechyd sy'n cael eu cyf ogi yn y sector annibynnol?

Yn 2018, dim ond 1,545 o nyrsys cofrestredig a gyf ogwyd gan ddarparwyr gofal a gomisiynwyd oedd yn y gweithlu cartref gofal yng Nghymru: sef dim ond 3% o'r holl staff a gyf ogwyd gan ddarparwyr gofal a gomisiynwyd yng Nghymru. Mae'r ffurfiargyfyngus o isel hwn yn dangos pa mor

Mae'r sector annibynnol yn cynnwys sefydliadau preifat, gwirfoddol, elusennol a nid-er-elw. Mae cartref gofal, hosbisau, elusennau ac asiantaethau nyrsio yn enghreifftiau o gyf ogwyr nyrsio yn y sector hwn.

Gwyddom drwy ddarparwyr cartref gofal a'n haelodau fod prinder aciwt o nyrsys cofrestredig yn y sector cartref gofal.

Nododd adroddiad gan Gofal Cymdeithasol Cymru bod 66% o'r gweithlu gofal a gomisiynir yn weithwyr gofal, yn swyddogion gofal ac yn gynorthwyywyr gofal (y bydd llawer ohonynt yn darparu gofal nyrsio), ond dim ond 3% o'r holl staff a gyf ogir gan ddarparwyr gofal a gomisiynir yng Nghymru sy'n nyrsys cofrestredig (ac eithrio rheolwyr). Mae'r data a gasglwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru yn nodi mai dim ond 1,545 o Nyrsys Cofrestredig a gyf ogwyd gan ddarparwyr gofal a gomisiynwyd oedd yn y gweithlu cartref gofal³. Mae angen i'r nifer hwn gynyddu'n sylweddol.

Os nad oes digon o nyrsys cofrestredig yn y gweithlu cartref gofal, yna bydd ansawdd y gofal nyrsio a ddarperir yn gostwng, gan arwain at iechyd gwael a disgwyliad oes llai i breswylwyr.

Bydd y baich ar y GIG yn cynyddu hefyd yn sgil cynnydd mewn achosion o oedi wrth ryddhau cleif on ac mewn derbyniadau dro ar ôl tro. Yn ogystal â hyn, mae angen gofal nyrsio ar rai unigolion mewn cartref gofal. Os oes angen gofal nyrsio arnynt, dylai'r gofal hwn gael ei oruchwylio gan nyrs gofrestredig a dylai'r gofal hwn gael ei reoleiddio a'i arolygu'n rheolaidd.

Mae presenoldeb nyrs gofrestredig mewn cartref gofal ar gyfer preswylwyr a chanddynt anghenion nyrsio yn hanfodol ar gyfer monitro ac asesu iechyd a lles preswylwyr yn barhaus. Yn ymarferwyr annibynnol, defnyddir eu sgiliau clinigol i nodi a rhagweld problemau, i weithredu pan fo cyf wr unigolyn yn dirywio ac i osgoi derbyniadau diangen i'r ysbyty.

Mae nyrsys cofrestredig yn allweddol wrth reoli salwch aciwt, wrth wneud penderfyniadau ynghylch rheoli cyf yrau hirdymor, ac wrth ddarparu triniaethau cymhleth mewn sefyllfaoedd brys neu argyfyngus. Maent hefyd yn helpu i gefnogi proses bontio ddi-dor o'r ysbyty yn ôl i'r cartref gofal.

Mae pwysigrwydd nyrsys cofrestredig mewn cartref gofal wedi dod hyd yn oed yn fwy amlwg yn ystod pandemig COVID-19, yn fwyaf amlwg oherwydd eu bod yn darparu cyngor a chymorth i staff cartref gofal, gan nodi symptomau cynnar COVID-19 mewn preswylwyr oedrannus a gan ofalu am gleif on mewn amgylchedd diogel.

Mae nyrsys cofrestredig yn hybu annibyniaeth preswylwyr drwy ofal rhagweithiol sy'n eu hadfer, yn hybu iechyd trigolion, yn darparu gofal lliniarol a gofal diwedd oes o safon uchel i unigolion ac yn chwarae rhan allweddol wrth eirioli ar ran preswylwyr a theuluoedd.

Mae integreiddio iechyd a gofal cymdeithasol yn agos yn golygu bod prinder nyrsys yn y sector cartref gofal a/neu gynllunio'r gweithlu yn wael yn risgiau sylweddol i'r GIG. Dylai Cynlluniau Tymor Canolig Integredig y bwrdd iechyd nodi cynlluniau eu gwasanaethau ac anghenion eu gweithlu, gan ystyried demograffeg eu poblogaeth. Fodd bynnag, mae trylwyredd ac ansawdd y Cynlluniau Tymor Canolig Integredig yn amrywio'n fawr ar draws Byrddau Iechyd yn ogystal â'r gallu i asesu angen y gweithlu yn y sector annibynnol yn eu rhanbarth.

VOTE

Mae presenoldeb nyrs gofrestredig mewn cartref gofal ar gyfer preswylwyr a chanddynt anghenion nyrsio yn hanfodol ar gyfer monitro ac asesu iechyd a lles preswylwyr yn barhaus, yn ogystal â nodi a rhagweld problemau ac osgoi derbyniadau diangen i'r ysbyty.

Nid yw'r gyfres o adroddiadau gweithlu a gyhoeddwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru yn cynnwys unrhyw ddadansoddiad o dueddiadau. Mae'n nodi "

"4.

Mae Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru yn galw ar Lywodraeth Cymru a Gofal Cymdeithasol Cymru i gymryd camau ar unwaith i wella'r data hyn am y gweithlu a chyhoeddi dadansoddiad cenedlaethol o'r anghenion nyrsio ar gyfer y sector hwn.

Ym mis Mai 2020, cymeradwyodd Bil Cydlynu Mewnfudo a Nawdd Cymdeithasol y DU (Ymadael â'r UE) y camau cychwynnol yn Nhŷ'r Cyffredin. Bydd y Bil yn effeithio ar recriwtio a chadw'r gweithlu nyrsio rhyngwladol. Bydd y Bil yn cael effaith ar y gweithlu gofal cymdeithasol. Gan fod Llywodraeth y DU yn ystyried y gweithlu gofal cymdeithasol yn weithwyr 'sgiliau isel', byddai'n anodd i weithiwr gofal rhyngwladol gael gwaith yn y DU gan ddefnyddio'r system sy'n seiliedig ar bwyntiau.

O dan y system sy'n seiliedig ar bwyntiau, y trothwy cyflog ar gyfer mewnfudwyr yw £25,600. Disgwylir hefyd y bydd y rhai sy'n dod i'r DU eisoes wedi cael cynnig swydd a'u bod nhw'n siarad Saesneg. Yn 2018, amcangyfrifwyd mai £16,900 oedd cyfartaledd enillion unigolyn a oedd yn gweithio yn y sector gofal cymdeithasol i oedolion yng Nghymru⁵. Mae'r Coleg Nyrsio Brenhinol yn pryderu y bydd y Bil Mewnfudo yn cael effaith ddinistriol ar y prosesau o recriwtio ac o gadw'r gweithlu rhyngwladol ac mae wedi galw ar i alwedigaethau gwaith gofal gael eu hychwanegu at y rhestr o alwedigaethau lle ceir prinder.

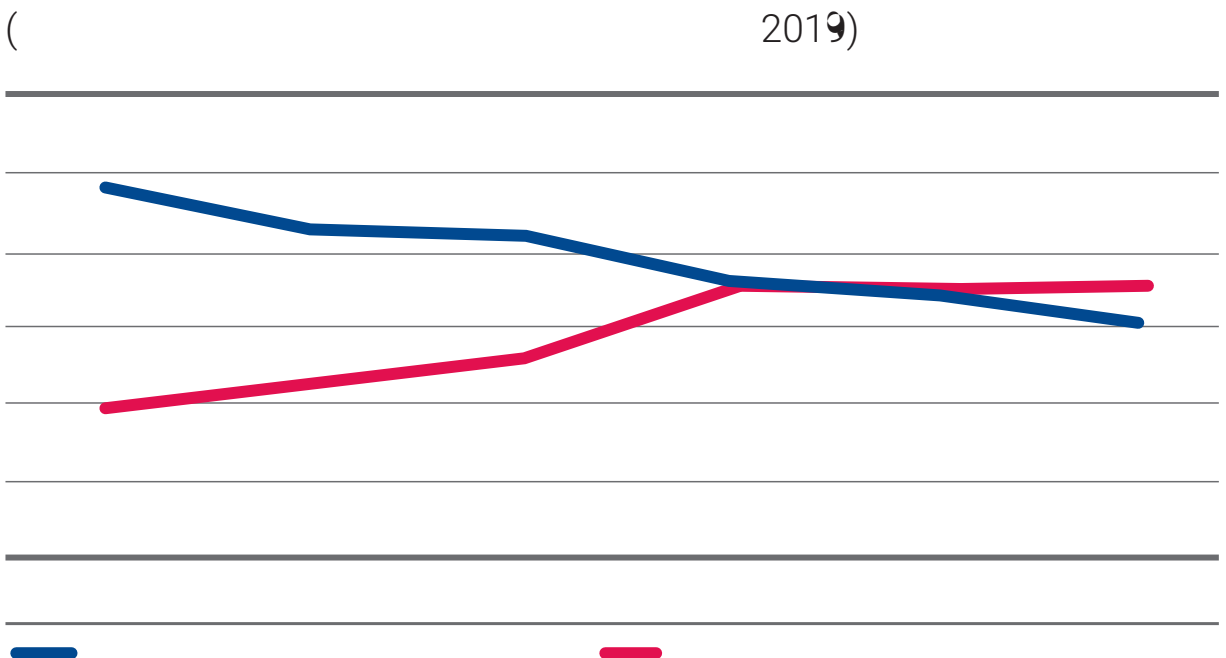
Llofnododd RCN Cymru bapur safbwynt Llywodraeth Cymru ar fudo ac maent yn ei gefnogi. Mae'r papur yn nodi safbwynt unedig Cymru ar faterion allweddol mudo gan gynnwys y trothwy cyf og, gwahaniaethau demograff g a'r cyfnod pontio⁶.

ARGYMHELLIAD

VOTE

A oes digon o nyrsys a staff nyrsio i ddarparu gofal diogel ac effeithiol i gleif on?

Bydd yr adran hon yn archwilio pedwar pwnc; goramser, gwariant ar asiantaethau, datblygiad proffesiynol parhaus a swyddi nyrsio gwag sydd, gyda'i gilydd, yn rhoi ateb i'r cwestiwn "A oes digon o nyrsys a staff nyrsio i ddarparu gofal diogel ac effeithiol i gleif on?"

Mae'r ff gur dau yn rhoi darlun llwm o'r pwysau y mae nyrsys yn ei deimlo yn eu gwaith. Canfu'r data diweddaraf o arolwg cyf og ac amodau gwaith RCN a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2020 fod 58.4% o'r aelodau'n teimlo bod eu morâl wedi gwaethygu ers cyn pandemig COVID-19. Mae hyn yn cymharu â 55.6% yn y DU.

Yn ogystal â hynny, datgelodd arolwg 2020 fod 76.6% o'r aelodau o'r farn bod lefel eu straen wedi gwaethygu, a theimlodd 87.7% o'r aelodau fod lefel straen eu cydweithwyr wedi cynyddu.

Mae GIG Cymru yn parhau i ddangos dibyniaeth drom ar barodrwydd nyrsys i weithio oriau ychwanegol. Yn 2019, roedd 76% o nyrsys yn gweithio oriau ychwanegol o leiaf unwaith yr wythnos. O hyn, mae'r mwyafrif yn gweithio rhwng un a phedair awr yn ychwanegol fesul wythnos.

Yn fwy diweddar, nododd arolwg 2020 fod 30% o'r aelodau yn teimlo eu bod yn gweithio oriau hirach o gymharu â chyn pandemig COVID-19. Mae'r cynnydd mewn oriau hwy yn peri pryder o ystyried bod staff nyrsio eisoes yn gweithio sifftiau hir.

Cyf ogir 22,850 o nyrsys FTE yn GIG Cymru. Gan ddefnyddio'r ff gur hwn (yn hytrach na ff gur cyfrif uwch yr aseiniad gan y gallai nyrs unigol ddal mwy nag un swydd), mae 76% yn cyfateb i 17,366 o nyrsys.

Pe byddai 17,366 o nyrsys yn gweithio dwy awr yn ychwanegol mewn un wythnos, byddai GIG Cymru yn cael 34,732 o oriau ychwanegol o waith yn yr wythnos honno. Mae hynny'n cyfateb i 926 o swyddi nyrsio llawn amser.

Bydd angen rhyw elfen o nyrsio dros dro yn y GIG bob amser er mwyn cwmpasu salwch tymor byr a mamolaeth. 'Nyrsio banc' yw'r term a roddir ar gyfer y system lle gall nyrsys a gyf ogir gan y GIG gofrestru gyda'r 'banc' i fod ar gael i ddarparu cwmpas ychwanegol. Mae'r rhan fwyaf o nyrsys yn gweithio rhai oriau ar gyfer y 'banc', a bydd rhai yn gweithio ar gyfer y banc yn unig.

Cyhoeddwyd ym mis Hyfred 2020. I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'r Tim Polisi a Materion Cyhoeddus ar Policy&PublicAffairs.Wales@rcn.org.uk.

Bob wythnos, mae nyrsys yng Nghymru yn rhoi oriau ychwanegol i'r GIG sydd gyfwerth â 926 o nyrsys llawn amser. Mae'r ddibyniaeth hon ar ewyllys da nyrsys yn cyfrannu at straen, salwch, morâl isel a chyfraddau cadw isel

VOTE

Yn aml, mae nyrsys yn gadael y GIG i weithio i asiantaethau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu rheoli eu horiau gwaith eu hunain a chael cyfradd uwch o dâl o'i chymharu â'r GIG. Yn aml, nyrsys yng Nghymru yw'r unig, neu'r prif enillydd cyf og yn y teulu. Yn aml, maent hefyd yn gofalu am blant ac aelodau hŷn o'r teulu. Mae rheolaeth dros oriau a weithir, felly, yn eithriadol o bwysig ac/neu'n angenrheidiol i'r grŵp hwn. Yn gynyddol, mae nyrsys yn dewis gweithio i asiantaethau yn unig. Os yw GIG Cymru am gadw ei staff nyrsio, mae angen iddynt foderneiddio eu gweithdrefnau Adnoddau Dynol er mwyn rhoi rhagor o reolaeth i nyrsys dros bryd y maent yn gweithio.

Yn lle cymell eu nyrsys i aros, mae GIG Cymru yn ceisio peidio â chefnogi nyrsys i adael gyda mesurau megis gwrthod cyfogi nyrsys asiantaeth sydd hefyd yn gweithio i'r bwrdd iechyd/ymddiriedolaeth. Mae hyn yn creu sefyllfa ryfedd lle bo nyrsys asiantaeth yn teithio o Lundain neu Fanceinion i lenwi swyddi gwag yng Nghaerdydd neu Ysbyty Gwynedd. Mae GIG Cymru yn dangos dibyniaeth gynyddol beudylus ar nyrsys asiantaeth.

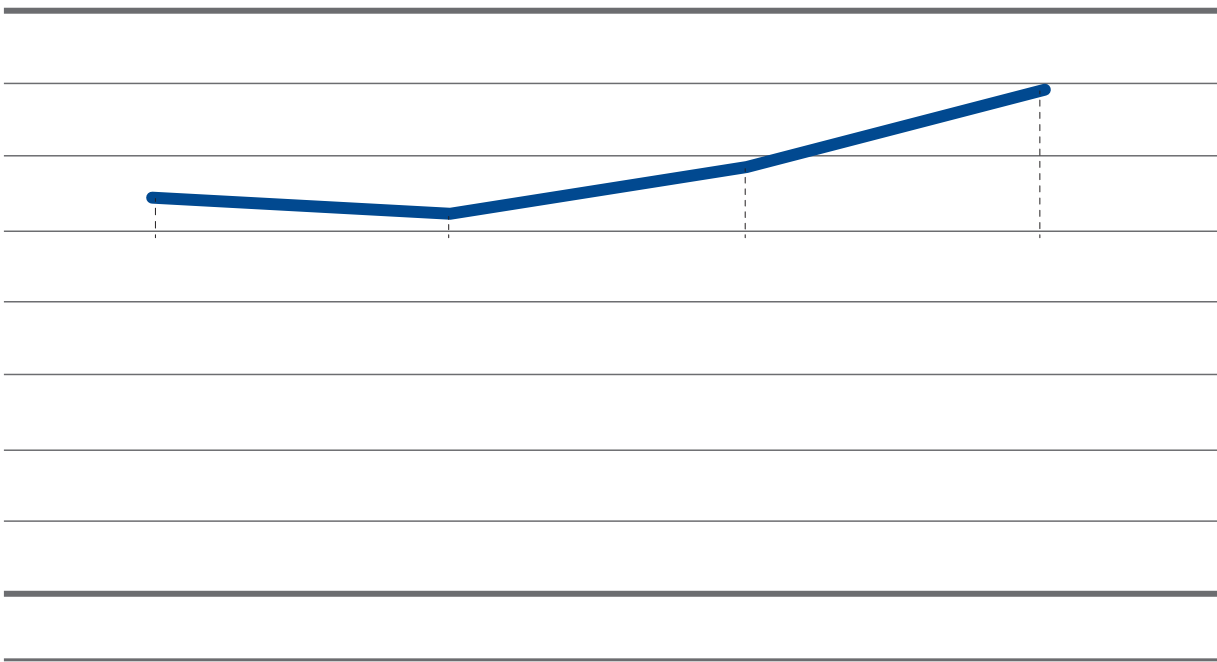
Mae cais Rhyddid Gwybodaeth (2019) yn tynnu sylw at y cynnydd mewn gwariant ar nyrsys asiantaeth gan bob bwrdd iechyd ac ymddiriedolaeth leol. Mae cyfanswm y gwariant ar nyrsys asiantaeth wedi cynyddu i 69.04 miliwn yn 2019, i fyny o 59.1 miliwn yn 2018.

Mae nyrsio gydag asiantaeth(au) yn ddrud gan fod cost uwch er mwyn talu am elw i'r asiantaeth. Hefyd, nid yw'n ddelfrydol o ran

( )

Mae datblygiad a dysgu proffesiynol yn ofynion sylfaenol ar bob cam o yrfa pob nyrs.
Mae hynny'n ofynnol er mwyn cael eu hailddilysu'n llwyddiannus gan y Cyngor Nyrsio a

VOTE

Mae hyfforddiant gorfodol yn cynnwys gwybodaeth am gyfarpar, triniaeth cynnal bywyd brys/ adfywio cardio-pwlmonaidd, a rheoli heintiau. Datgelodd arolwg cyfogaeth RCN yn 2019 fod 85% o holl staff nyrsior DU gyfan wedi nodi eu bod wedi cwblhau eu holl hyfforddiant gorfodol, ond gostyngodd y ffur hwn i 70% yng Nghymru. Ledled y DU, dywedodd 54% eu bod wedi cwblhau eu hyfforddiant gorfodol diwethaf o fewn amser gwaith arferol, ond yng Nghymru, mae hyn yn gostwng i 29% ac mae'r ffur hwn yn peri pryder. Os nad yw nyrsys hyd yn oed yn gallu cwblhau eu hyfforddiant gorfodol o fewn amser gwaith, nid oes digon o nyrsys yn cael eu cyfogi i ddarparu gofal diogel i gleifon.

ARGYMHELLIAD

ARGYMHELLIAD

VOTE

Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016

Yn 2007, arolygodd Yr Athro Ann Marie Rafferty bron i bedair mil o nyrsys ledled Lloegr a'r Alban gan edrych ar 118,752 o achosion o ofal cleif on mewn 30 o ymddiriedolaethau ysbytai yn Lloegr. Canfu fod

Mae canlyniadau staff o gwael sydd hefyd yn gysylltiedig â lefelau isel o ofal nyrsio yn cynnwys digwyddiadau andwyol ar ôl llawdriniaeth; cyfraddau uwch o ddamweiniau ac anaf adau i gleif on; cyfraddau croes-heintio uwch; a chyfraddau uwch o niwmonia.

Daeth y Ddeddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) yn gyfraith ym mis Mawrth 2016 ac fe'i gweithredwyd yn llawn ym mis Ebrill 2018. Mae'r gyntaf (Adran 25A) yn ddyletswydd gyffredinol ar sefydliadau'r GIG yng Nghymru. Lle maent yn darparu gwasanaethau nyrsio, mae'n rhaid i'r sefydliad ddarparu

Mae Adran 25B a 25C yn nodi, mewn wardiau meddygol a llawfeddygol aciwt i oedolion, fod yn rhaid cyfrifo lefel "nyrsio digonol" yn unol â methodoleg benodol fel y'i nodir yn y canllawiau a rhoi gwybod am lefel staff nyrsio i'r cleif on. Mae gan algorithm y fethodoleg ragnodedig hon ffactorau i'w cynnwys ynddi megis cymysgedd o sgiliau nyrsio ac aciwtedd cleif on a dibyniaeth.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ymestyn Adran 25B o'r Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 i gynnwys wardiau cleif on mewnlol i blant.

Mae'r RCN yn credu bod angen ymestyn Adran 25B o'r Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 i feysydd eraill megis wardiau cleif on mewnlol iechyd meddwl a nyrsio cymunedol fel mater o frys.

Er mwyn sicrhau bod lefelau nyrsio diogel i ddarparu gofal sensitif mewn modd amserol, mae'n bwysig bod Llywodraeth Cymru ac AaGIC yn cydweithio i roi Lefelau Staff Nyrsio (Deddf) Cymru 2016 wrth wraidd y gwaith o gynllunio'r gweithlu. Mae'r Coleg Nyrsio Brenhinol yn argymhell ehangu niferoedd comisiynu cyn ac ôl-gofrestru i gynllunio ar gyfer ehangu Adran 25B o Ddeddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 a sicrhau bod gweithlu ar gael i ddarparu gofal tosturiol.

ARGYMHELLIAD

VOTE

Yn ystod pandemig COVID-19, bu angen i Lywodraeth Cymru a GIG Cymru gymryd camau na welwyd mo'u tebyg o'r blaen er mwyn sicrhau'r gallu i drin cleif on COVID-19.

Yn broffesiwn, mae nyrsio wedi ymateb â newidiadau sylweddol, gyda nyrsys yn dychwelyd at y proffesiwn mewn niferoedd nas clywyd amdanynt o'r blaen a myfyrwyr nyrsio yn gweithio oriau amser llawn yn y GIG. Ychydig dros wythnos ar ôl i Lywodraeth Cymru alw ar weithwyr y GIG a oedd wedi ymddeol i ddychwelyd i'r gweithle, roedd 416 o nyrsys a bydwagedd wedi cofrestru ar y gofrestr dros dro⁸. Yn ogystal â dangos eu parodrwydd i gynorthwyo â'r ymateb i COVID-19, mae'r gallu i recriwtio nyrsys sydd wedi ymddeol yn ôl i'r GIG hefyd yn dangos eu parodrwydd i gefnogi eu cydweithwyr, i ddychwelyd at swydd yr oeddent wedi ei gadael ac i ddarparu gofal i'r cyhoedd yng Nghymru. Mae angen cymryd camau yn awr i ddeall beth a fyddai'n gwneud i'r nyrsys hyn aros ar ôl COVID-19. Drwy ddeall hyn, byddai'n gwella'n sylweddol gallu'r GIG i gadw nyrsys a gweithwyr gofal iechyd ar gyfer y dyfodol.

Y Gweithlu Nyrsio yng Nghymru 2020

Number of Commissioned places

- n Mae angen cynyddu niferoedd y myfyrwyr nyrso Anableddau dysgu er mwyn cefnogi plant a phobl ifanc a chanddynt anableddau dysgu yn y gymuned.
- n Mae angen cynyddu nifer y lleoedd ar gyfer myfyrwyr iechyd meddwl. Tynnwyd sylw at lefelau staff o gwael ac anallu i recriwtio staff nyrso mewn adroddiad cenedlaethol diweddar sy'n edrych ar achosion o ofal gwael. Dim ond os yw'r gweithlu cymwysedig ar gael i wneud hynny y gellir darparu gwasanaethau iechyd meddwl o ansawdd diogel.

O ystyried y prinder nyrso, mae'n hynod o bwysig bod pob maes ymarfer yn cael ei ehangu. Dylai AaGIC a Llywodraeth Cymru ehangu lleoedd nyrso ar gyfer myfyrwyr iechyd meddwl, anabledd dysgu a phlant er mwyn paratoi i estyniad Deddf Lefelau Staff Nyrso (Cymru) 2016d Dm.2042Bdbod gweithlu ar gael i 9.18.

Mae Prentisiaethau Nyrsio yn galluogi'r myfyriwr i weithio ac ennill cyf og wrth astudio yn rhan-amser ar gyfer y radd nyrsio. Mae hwn yn ddewis deniadol i lawer. Fodd bynnag, nid oes llwybr prentisiaeth clir ar gyfer nyrsio yng Nghymru. Dim ond nifer cyfyngedig o leoedd a ariennir sydd ar gael ar gyfer y rhai a gyf ogir eisoes gan GIG Cymru fel gweithwyr cymorth gofal iechyd gan GIG Cymru.

Mae'r prentisiaethau'n manteisio i'r eithaf ar botensial y gweithlu ac maent yn caniatáu i'r prentis ymgysylltu ag aelodau staff profadol sy'n gallu trosglwyddo sgiliau, gwybodaeth ac ymddygiadau.

VOTE

Mae dros 25,000 o nyrsys a gweithwyr cymorth gofal iechyd yng Nghymru yn aelodau o'r Coleg Nyrsio Brenhinol. Mae traean o'r aelodau hyn yn gallu siarad Cymraeg. Er mwyn i'n haelodau deimlo'n hyderus wrth siarad Cymraeg yn broffesiynol a chefnogi eu cydweithwyr i wneud hynny, mae'n rhaid cynyddu yr addysg nyrsio drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â'r adnoddau addysgiadol sydd ar gael yn y Gymraeg. Byddai hyn yn gwella rhuglder ac yn cynyddu hyder proffesiynol, gan roi budd i'r gweithlu a'r cleif on.

Yn ôl canllawiau Llywodraeth Cymru, dylai Cynllun Tymor Canolig Integredig y GIG fod yn nodi eisoes yr anghenion am sgiliau iaith Gymraeg yn eu gweithlu. Yna, dylid adlewyrchu'r angen hwn yn y broses o gomisiynu addysg. Dylid anelu at gynyddu cyf eoedd i astudio naill ai rhan o'r cwrs gradd neu'r cwrs gradd cyfan drwy gyfrwng y Gymraeg.

Dylid darparu cymorth hefyd i ddarparwyr addysg uwch sy'n cynnig darpariaethau Cymraeg. Byddai hyn yn sicrhau cynaliadwyedd proffesiynol parhaus y Gymraeg mewn addysg uwch nyrsio

Nod cynllun nyrsio cadetiaid Tywysog Cymru y Coleg Nyrsio Brenhinol, a ddatblygwyd yn 2017, yw paratoi cadetiaid am oes, drwy roi iddynt y sgiliau hanfodol, yr offer a'r uchelgais i lwyddo. Nod ychwanegol y cynllun yw paratoi cadét ar gyfer gyrfa bosibl mewn nyrsio a gofal iechyd.

Mae'r rhaglen 2½, a hyrwyddir gan Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru, yn cyfuno 105 awr o ddysgu dan arweiniad, gan gynnwys modiwlau dysgu a lleoliad arsylwi clinigol yn eu rhanbarth gofal iechyd lleol.

Mae'r cynllun cadetiaid yn cael ei dreialu yng Nghymru ar y cyd â Llu Cadetiaid y Fyddin yng Nghymru.

Ar ôl i gadét lwyddo yn y cynllun, mae Prifysgolion Cymru wedi ymrwymo i gynnig

VOTE

Mae'n well gan bobl dderbyn gofal gartref. Mae amgylchedd y cartref yn fwy cyfforddus yn aml ar gyfer adferiad iechyd. Mae'n caniatáu i bobl gadw rhagor o annibyniaeth hefyd. Pan ddarperir gofal rhagorol yn y cartref, mae hefyd yn aml o fath sy'n atal salwch neu ddamweiniau yn y dyfodol. Mae cyngor ynghylch maeth neu gymorth i osod cymhorthion syml megis matiau gwrthlithro yn ddwy enghraifft o hyn.

Mae nyrsio cymunedol yn gweithredu fel cyswllt gwerthfawr rhwng gwasanaethau aciwt a gofal sylfaenol, ac mae'n hybu byw'n annibynnol. Mae nyrsys yn y gymuned yn arbenigo mewn sawl maes, er enghraifft dementia, strôc, gofal lliniarol a chlefyd Parkinson, ac mae rhai ohonynt wedi ennill cymwysterau ychwanegol er mwyn bod yn gallu rhagnodi meddyginiaethau sy'n sicrhau bod pobl hŷn yn cael gwasanaeth nyrsio o safon. Mae nyrsys cymunedol yn cyfeirio pobl hŷn at sefydliadau priodol yn y trydydd sector hefyd, er mwyn cael cymorth i gyfeillio a chynghor.

Yn ystod y degawd diwethaf yng Nghymru, bu byrddau iechyd yn ad-drefnu gwasanaethau ysbytai aciwt, yn lleihau nifer y gwelyau, yn annog cleifon i aros am lai o amser ac yn galluogi triniaethau a gofal mwy cymhleth i gael eu darparu gartref. Mae'r

Coleg Nyrsio Brenhinol yn cefnogi'r polisi hwn, ond mae angen buddsoddi yn fwy yn y gweithlu nyrsio cymunedol er mwyn sicrhau gofal diogel o ansawdd uchel i gleifon.

cleif on y GIG yn y gymuned. Yn syml, nid yw nifer y bobl sy'n derbyn gofal, a'u hanghenion, yn hysbys ar lefel genedlaethol, felly mae'n anodd amcangyfrif y lefel nyrsio sydd ei hangen.

Gwyddom fod nifer cynyddol o bobl h'n a grwpiau eraill sy'n agored i niwed y mae angen nyrsio gartref arnynt ynghyd â chynnydd yn nifer y bobl â chyf yrau hirdymor sydd angen gofal nyrsio cymhleth. Fodd bynnag, nid oes gwybodaeth genedlaethol am ganlyniadau'r cleif on.

Datblygiad diweddar i'w groesawu oedd cyhoeddiad "Egwyddorion Staff o Arweiniol Nyrsys Ardal" gan y Prif Swyddog Nyrsio. Mae'r egwyddorion hyn yn argymhell y dylai pob tîm nyrsio cymunedol yng Nghymru gael ei arwain (a'i ddirprwyo) gan nyrs ardal neu nyrs sy'n meddu ar radd nyrsio cymunedol ôl-gofrestru.

Byddai'r Coleg Nyrsio Brenhinol yn croesawu gwybodaeth a gyhoeddir yn rheolaidd ynghylch a yw'r safon hon wedi ei chyrraedd.

Yn ail, mae'r RCN yn pryderu'n fawr am y prinder cenedlaethol o nyrsys ardal a diffyg gweithredu Llywodraeth Cymru yngl'n â hyn. Mae'r cymhwyster ymarferydd arbenigol nyrs ardal yn cydnabod lefel o wybodaeth ac arfer sy'n fedrus iawn mewn gofal sy'n gofyn am wybodaeth sy'n benodol iawn. Arbenigedd mewn nyrsio cymunedol cyffredinol ydyw. Y nyrsys hyn yw brig profadol timau nyrsio cymunedol sy'n darparu goruchwyliaeth ac arweinyddiaeth glinigol.

VOTE

Maer graff (ffg. 5) isod yn dangos y gostyngiad sydyn yn nifer y Nyrsys Ardal yng

Pam mae RCN Cymru wedi defnyddio llinell ddotiog yn Ff g.5 i ddangos y cynnydd ymddangosiadol yn nifer y nyrsys ardal ar ôl 2016?

Yn syml, oherwydd nad yw'r wybodaeth hon yn ddibynadwy. Mae byrddau iechyd wedi rhoi gwybod i Ystadegau Cymru eu bod yn codio yr holl nyrsys cofrestredig sy'n gweithio yn y gymuned yn anghywir yn fwriadol fel "nyrsys ardal". Mae hyn yn wybodaeth ffug.

Yn niweddariad Ystadegau Blynyddol Cymru (Medi 2019), cofnodwyd bod gwelliannau yn 2018 i'r Cofnod Staff Electronig yn golygu ei bod yn bosibl i Ystadegau Cymru weld pa rai o'r 'nyrsys ardal' hynny sydd â'r cymhwyster perthnasol (SP:DN). Yn bwysig, cydnabuwyd yn niweddariad Blynyddol Ystadegau Cymru (2019) fod

14

Er bod ganddynt y gallu i nodi nyrsys sydd â'r cymwysterau perthnasol a'u bod nhw'n cydnabod presenoldeb data anghywir, nid yw Ystadegau Cymru wedi rhyddhau'r data priodol yn gyhoeddus yn eu cyhoeddiadau data ym mis Rhagfyr 2019 na mis Mawrth 2020.

Mae RCN Cymru wedi bod yn feirniadol yn gyhoeddus ynghylch y nyrsys ardal sydd wedi eu codio yn anghywir ac yn gamarweiniol ers 2016. Mae'n amhosibl i Lywodraeth Cymru a GIG Cymru gynllunio gofal cleif on yn y gymuned sy'n ddiogel ac yn effeithiol os caiff ff gurau cywir ynghylch y gweithlu nyrsio eu camgyf eu yn gyhoeddus yn

VOTE

Mae nifer y lleoedd a gomisiynir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cwrs nyrsio ardal rhan-amser wedi aros yn sefydlog ar 123 o leoedd ers 2016 er gwaethaf yr angen dybryd am gynnydd mewn nyrsys ardal.

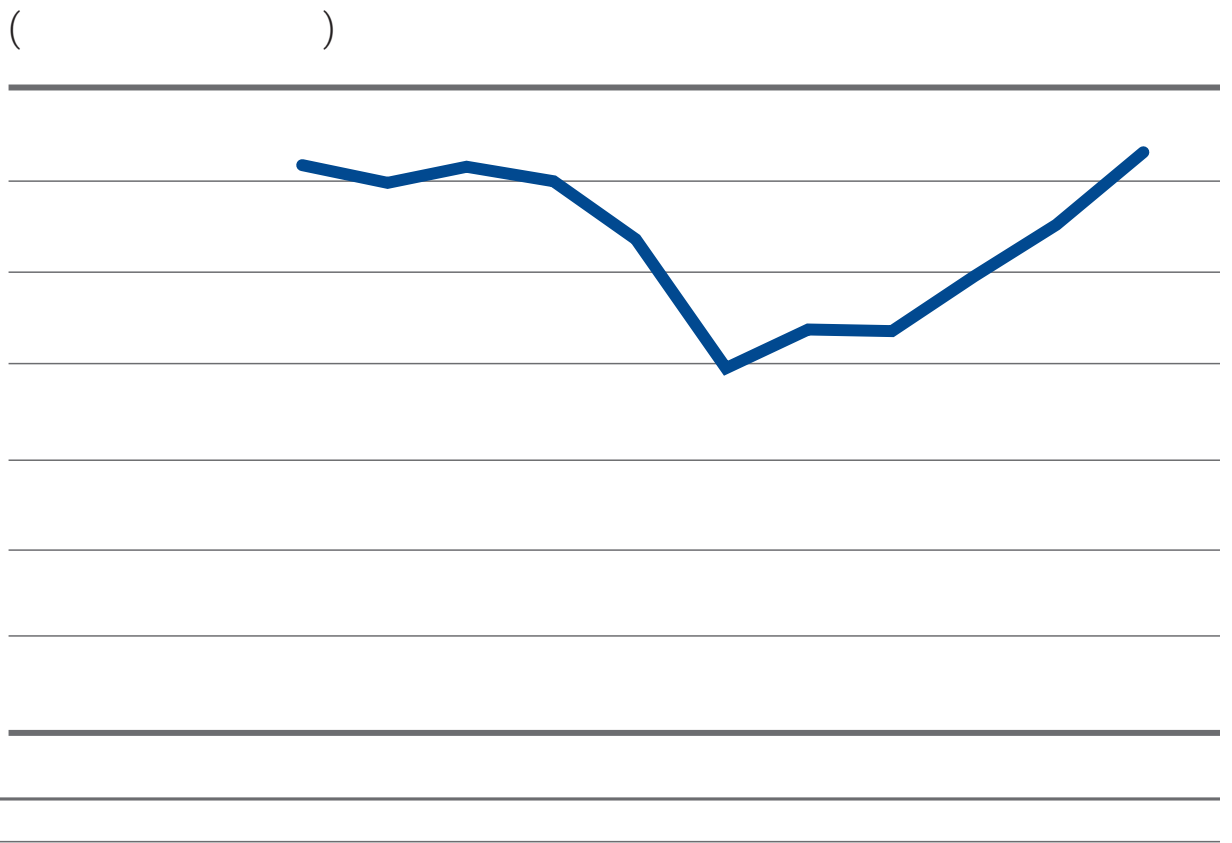
ARGYMHELLIAD

Nyrsys arbenigol a nyrsys ymgynghorol

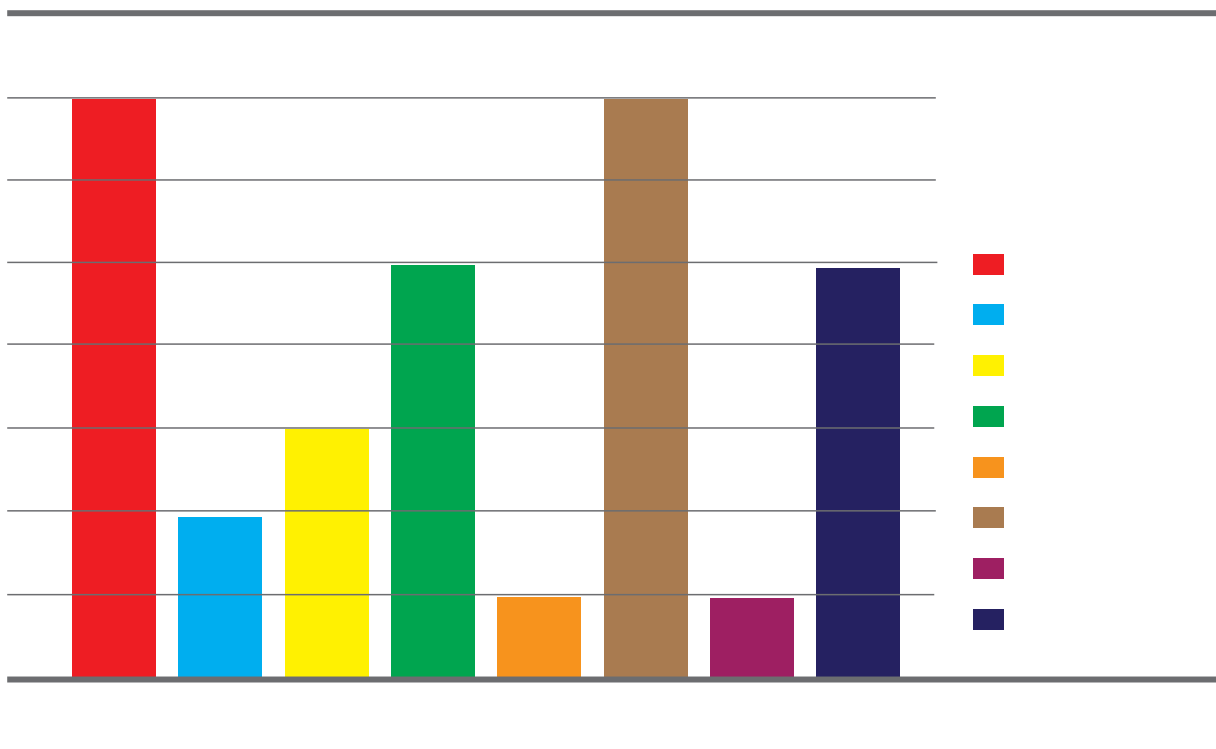
VOTE

Mae nyrs ymgynghorol yn swydd uchel iawn. Mae addysg, ymchwil ac arweinyddiaeth glinigol yn rhan o'r swyddogaeth hon. Yn 2005, asesodd Proffesiynau Iechyd Cymru, y corff cenedlaethol presennol ar y pryd, yr angen am nyrsys ymgynghorol yng Nghymru ac fe gymeradwyodd 55 o swyddi nyrsys ymgynghorol (a 3 therapydd) ledled Cymru. Mae'n hynod siomedig felly mai dim ond 32 a geir ar hyn o bryd yn 2020, 15 mlynedd ar ôl i'r galw gael ei wneud yn glir.

( )

Y Gweithlu Nyrsio yng Nghymru 2020

VOTE

Y Gweithlu Nyrsio yng Nghymru 2020

VOTE

y Cêcege

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â:
Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru
Policy&PublicAffairs.Wales@rcn.org.uk